

NOTAT

Nordisk Ministerråd

Til

Ved Stranden 18
DK-1061 København K

Kopi

Tel +45 3396 0200

Fax +45 3396 0202

www.norden.org

Fra

Emne

Svar Rek. 11/2012 Sprog og uddannelse i Arktis

30. januar 2013

12-01845-8

Svar_Rek. 11/2012 Sprog og uddannelse i Arktis

Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslår, at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd,

at de sprog - grønlandsk i Grønland og samisk i Finland, Norge og Sverige - som den oprindelige befolkning i den nordiske del af Arktis bruger, og som i "Deklaration om nordisk sprogpolitik" (Sprogdeklarationen) er nævnt som Nordens samfundsbærende sprog, i årene 2013-2018 følges op i henhold til Sprogdeklarationens hensigter/intentioner og under hensyntagen til de synspunkter som beskrives i dette forslag

at arbejdet "Assessing, Monitoring, and Promoting Arctic Indigenous Languages" under Arktisk Råd følges og koordineres med de nordiske initiativer, og at det vurderes om, og eventuelt på, hvilken måde de nordiske lande kan iværksætte tiltag, som både understøtter Sprogdeklarationen og eventuelle anbefalinger fra Arktisk Råd

Meddelelse fra Nordisk ministerråd

1. at sats:

Ifølge Deklaration om nordisk sprogpolitik (Sprogdeklarationen) fra 2006 kan grønlandsk og samisk i forskellige varianter betragtes som *samfundsbærende* sprog, men sprogene kan ikke anvendes i alle områder i samfundet. Grønlandsk og samisk i forskellige varianter defineres således ikke som *komplette* sprog i Sprogdeklarationen.

Om grønlandsk står der endvidere følgende: "Grønlandsk indtager en særstilling. Det er majoritetssproget i Grønland, men har relativt få brugere. Grønlandsk bør støttes, således at det fortsat kan fungere som samfundsbærende sprog."

Sprogdeklarationen blev vedtaget den 1. november 2006 af undervisnings- og forskningsministrene (MR-U). EK-U stadfæstede i 2008, at ansvaret for opfølgningen af Sprogdeklarationen er nationalt. Dette gælder også for Grønland, Finland, Norge og Sverige hvad angår henholdsvis grønlandsk og samisk i forskellige varianter.

Nordisk Ministerråd tolker det således, at Kultur- og Uddannelsesudvalget opfordrer de nordiske landes regeringer til at arbejde med følgende:

- 1) At sikre fremtidige nordiske støttemuligheder for sprogene i Arktis
- 2) At grønlandsk og de samiske sprog kan anvendes i alle IKT-sammenhænge, fx terminologi på næsten alle samfundsområder, modersmål i skolen, grønlandsk som fremmedsprog, tolkning og oversættelse, SMS-ordbøger og lignende, udbygget skrivehjælp og maskinoversættelse
- 3) At samordne og koordinere både analoge og netbaserede initiativer der varetager grønlandsk og de samiske sprogs interesser og sikrer deres overlevelse, herunder kortlægge og koordinere projekter og samarbejder, som inddrager IKT i forhold til sprog der tales af få borgere. Særligt bør det undersøges, hvorvidt universitetsmiljøer vil kunne indgå i samarbejdet
- 4) At samarbejde omkring universelle IKT-politikker, al udvikling indenfor IKT i offentlig sektor skal bygge på princippet om universel udformning og tilgængelighed
- 5) At udvikle og støtte sprogteknologi som er helt afgørende i samarbejdet i Arktis, og som omfatter:
 - a. Udvikling af dataprogrammer som kan analysere og generere menneskeligt sprog
 - b. Viden indenfor informationsteknologi, lingvistik, kunstig intelligens, fonetik og kognitiv psykologi
- 6) At udarbejde internordiske ordbøger i papirform og elektronisk form
- 7) At udvikle maskinoversættelsesprogrammer for Nordens samfundsbærende sprog
- 8) At udvikle programmer til søgning i nordiske databaser
- 9) At koordinere projekter og programmer med henblik på at der bliver udviklet en fælles digital infrastruktur for sprog der tales af de oprindelige folk i nordområderne
- 10) At overveje hvorvidt fjernundervisning/e-learning i højere grad kan indgå i undervisningssammenhænge
- 11) At udvikle, udveksle og finansiere elektroniske læremidler, herunder en form for oversigt eller fællesnordisk database over læremidler og undervisningsmaterialer
- 12) At styrke fremmedsprogsundervisningen i Grønland både i forhold til dansk og engelsk samt undervisning i grønlandsk som fremmedsprog
- 13) At samiske navne skal kunne skrives korrekt i offentlige registre, et arbejde der kræver kontinuerlig udvikling og opdatering.

Mange af de af Kultur- og Uddannelsesudvalget foreslåede tiltag forudsætter forskning, både grundforskning og anvendt forskning, inden der kan foreligge resultater, som kan bruges i en undervisningssammenhæng.

Det bør udredes i hvilken grad nogle af de foreslåede tiltag er nationale anliggender, og i hvilken grad tiltagene allerede varetages, eller vil kunne varetages indenfor rammerne af allerede etablerede nationale tiltag som for eksempel sprogbanker og nordiske undervisningsrelaterede hjemmesider som for eksempel www.nordeniskolen.org og www.nordiskprojektbank.dk

Mulighederne for nye nordiske tiltag på sprogområdet skal ses i lyset af, at det samlede budget på sprogområdet i 2013 er på ca. 12.500.000 DKK, inklusive budgettet for Nordplus Sprogprogrammet. Heraf går ca. 6.500.000 DKK til den samlede nordiske sprogkoordinering, mens Nordplus Sprogprogrammet har et budget på ca. 5.500.000 DKK.

Det begrænsede budget gør det nødvendigt at arbejde ud fra politisk prioriterede områder, senest besluttet af EK-U den 5. december 2012. Udover de fire arbejdsspørgsmål i 'Deklaration om nordisk sprogpolitik' skal indsatsen for at styrke børn og unges sprogforståelse i dansk, norsk og

svensk fortsat prioriteres fra 2014, hvor også lytteforståelse for første gang bliver et prioriteret område.

Som førnævnt er ansvaret for opfølgningen af Sprogdeklarationen nationalt, og fra 2014 skal det i højere grad identificeres, hvorvidt tiltag på sprogområdet kan understøtte nationale indsatser i opfølgningen af Sprogdeklarationen.

Hvad angår Nordplus er de overordnede målsætninger i perioden 2012 – 2016 blandt andet følgende:

- Fremme nordiske sprog og kultur og gensidig nordisk-baltisk sproglig og kulturel forståelse
- Styrke sprogforståelsen særligt blandt børn og unge i de nordiske sprog, primært dansk, svensk og norsk
- Stimulere interessen for, kundskab om og forståelse for de nordiske sprog.

NordForsk har etableret et NORIA-net om Nordiske Sprog, Sprogkulturer og Kommunikation. NORIA-nettet skal kortlægge vigtige forskningsfelter indenfor nordiske sprog og kommunikation i tillæg til sprog- og kommunikationskulturer i hvert enkelt af de fem nordiske lande. NORIA-nettet skal være fremtidsrettet og inkludere kortlægning af eksisterende og nødvendige forskningsinfrastrukturer og komponenter af sprogteknologi, uddannelse og informationsstrøm. anbefalingerne skal inkludere samiske sprog, færøsk og grønlandsk.

Resultaterne af NORIA-net skal enten rettes mod udviklingen af fællesforskningspolitik for et område – med mulige konkrete fællesnordiske tiltag indenfor forskningspolitik og forskningsfinansiering – eller mod udarbejdelse af konkrete programmer og udlysninger.

NORIA-netværket vil være aktivt i op til to år. Konklusioner og anbefalinger skal lægges frem for NordForsk i 2014.

Nordisk Ministerråd ønsker at afvente prioriteringer og udtalelser fra NordForsk på dette område.

2. at-sats:

Nordisk Ministerråd støtter at arbejdet med "Assessing, Monitoring, and Promoting Arctic Indigenous Languages" under Arktisk Råd skal følges og koordineres med nordiske initiativer, og at det skal vurderes om, og eventuelt på, hvilken måde de nordiske lande kan iværksætte tiltag, som både understøtter Sprogdeklarationen og eventuelle anbefalinger fra Arktisk Råd.